

Buren verbinden zich met burenen?

6 juni 2023

Buren verbinden zich met burenen en worden zo samen actief in de eigen buurt. Klinkt logisch, maar zo werkt het niet in Utrecht. De gemeente Utrecht noemt dit commercieel het 'sociaal makelen' van burenen en heeft dat als dienst uitbesteed aan een Rotterdams bedrijf, namelijk bij Stichting DOCK. 'Huh, dat kunnen we toch zelf wel?' hoor ik je denken. Zeker, maar de gemeente vindt van niet, want het moet uniform, efficiënt en zogenaamd professioneel. DOCK heeft daarom sociaal makelaars en beheerders in dienst die de Utrechters met elkaar in contact brengen zodat ze de buurt samen leuker maken. Dit in opdracht van de gemeente, niet in opdracht van de burenen zelf. Dat moet en kan echt anders vindt EenUtrecht. Draai het om, zet bewoners aan het stuur en maak een organisatie als DOCK ondersteunend. Dat dit beter werkt zie je buiten Utrecht. Nu wij nog!

Stichting DOCK werkt in Utrecht op basis van een opdracht van de gemeente voor de periode 2019-2024. Bij de start had DOCK nog beloofd 20% van haar activiteiten in de loop van die 6 jaar over te zetten naar Burger- en Buurt-Organisaties (afgekort BBO's). Momenteel is daarvan 1% gerealiseerd. Desondanks wil het stadsbestuur vanaf 2025 op dezelfde voet verder. Is daar een reden voor?

Zes miljoen euro per jaar; zonder dat te evalueren

'Als DOCK goed werk levert is het toch prima zo?' Tja, daar zit wat in. Maar als EenUtrecht ontvangen we diverse signalen dat DOCK niet doet wat nodig is. Zo organiseren ze zelden bijeenkomsten met bewoners, wordt het starten of opbouwen van een Burger en Buurt Organisatie (BBO) niet gezien als een kerntaak én zijn ze soms volledig afwezig als het er echt toedoet, zoals recent bij buurtcentrum Sterrenzicht. 'Aj, dat klinkt niet best, maar wat staat er in de evaluatie?' Goede vraag. Opmerkelijk genoeg wordt de inzet van DOCK door de gemeente niet geëvalueerd, terwijl het nota bene ons ruim zes miljoen euro per jaar kost. Die evaluatie moet er dus in 2023 alsnog heel snel gaan komen.

Maak ruimte voor bewonerskracht

'Kan het beter?' Dat kan het zeker. In steeds meer buurten, dorpen en steden organiseren bewoners, buurtondernemers en buurtgebruikers zich in lokale organisaties die zelf regie nemen, samen nagaan wat nodig is en dat samen zelf organiseren. Waar nodig met ondersteuning van een professionele instantie en deels met overheidsparticipatie (o.a. met geld), maar dan wel door de BBO ingeschakeld en aangestuurd. Dat noemen we 'bewonerskracht'. Ervaringen elders laten zien dat het er leuker, effectiever en vaak ook nog goedkoper van wordt. In Utrecht zien we de afgelopen jaren dat deze beweging hier ook echt op gang komt, getuige het succes van de vele initiatieven. Sommige partijen maken zich dan echter zorgen over de continuïteit van het 'sociaal makelwerk' en dat van de huidige sociaal makelaars en beheerders. Gaan die dan verdwijnen en moet alles weer opnieuw verzonnen?

Het alternatief: organiseer het beste van twee werelden

Een terechte zorg, want als sociaal beheerders en makelaars van DOCK goed functioneren in hun buurt en wijk én bewoners en buurtondernemers ze weten te vinden en positief over de inzet zijn, dan is het goed die aanwezigheid te continueren. Tegelijkertijd zijn de voordelen van bewonerskracht zo groot, dat je die ook wilt benutten. Vandaar ons voorstel als EenUtrecht om beide te verbinden. Allereerst moet de idee van tafel dat we één-op-één door zouden moeten met de huidige opdracht voor DOCK. Vervolgens moeten we, met hulp van resultaten uit de brede evaluatie, op zoek naar een nieuwe rol voor DOCK; namelijk die van 'stadsondersteuner' voor alle lokale BBO's die in de eigen buurt of wijk aan de slag willen met het verbinden en activeren van bewoners. Dat kan door in 2024 een aanbesteding of subsidietraject te organiseren voor de 'stadsondersteuner' en tegelijkertijd de Utrechters uit te nodigen voorstellen te doen voor het sociaal makelen in de eigen buurt of wijk. Zo kan het goed zijn dat sociaal makelaars en beheerders vanaf 2025 blijvend werkzaam zijn, maar dan direct in opdracht van een BBO. Zolang er geen actieve BBO is blijft DOCK alles nog wel zelf doen.

BIJLAGE: Opmerkelijke feiten en verhalen

Uitbesteden activiteiten DOCK aan BBO's

Van de inzet van DOCK om activiteiten 'uit te besteden' aan BBO's is bar weinig terecht gekomen. DOCK gaf bij de offerte destijds (2018) aan 20% te willen uitbesteden in 6 jaar tijd. Op schriftelijke vragen van EenUtrecht laat wethouder Voortman weten dat DOCK op verzoek van de gemeente (2020) dat percentage heeft aangepast naar maximaal 10% in 2024 en dat DOCK op dit moment slechts 1% heeft overgeheveld. DOCK is dus niet in staat om actief en substantieel bewonerskracht ruimte te geven.

Visitatie DOCK 2022

Alleen in een zogenaamde tussenevaluatie (2022) reflecteert een visitatiecommissie in een halve pagina dat DOCK een 'bijna onmogelijke taak heeft' met 'medewerkers in een spagaat', waarbij er hard wordt gebouwd aan de organisatie, zowel in de structuur als in de uniformering van het werk. Deze zogenoemde tussen evaluatie sluit af met de conclusie 'blijf met elkaar in gesprek' en uit de wens dat DOCK 'buiten de lijntjes blijft kleuren om de buurt een stukje vrolijker te maken' (pag.23). Maar het kost de gemeente wel ruim zes miljoen euro per jaar. Dan mag je toch een grondige evaluatie op resultaten en effecten verwachten?

Bewonersbod SAMEN030 2018

Onder het motto 'burgers aan zet in eigen buurt en wijk' hebben destijds (2018) een vijftigtal Burger en Buurt Organisaties (BBO's) zich verenigd in de stadscoöperatie SAMEN030 en een eigen aanbod gedaan bij de aanbesteding van het sociaal makelen door de gemeente. Dat aanbod bleek kansloos, want een club met vijftig bewonersorganisaties aan het stuur werd als een bedrijfsrisico beoordeeld. Stichting DOCK werd de glorieuze winnaar, mede omdat zij beloofden 20% van de activiteiten in zes jaar tijd te zullen uitbesteden aan diezelfde bewonersorganisaties, deels verenigd in SAMEN030.

Coalitiepartijen vinden het wel goed zo

Najaar 2020 stemt de meerderheid van de gemeenteraad voor een motie (M2020/324) waarin zij het stadsbestuur opdraagt om te onderzoeken of o.a. DOCK gewoon voor nog eens zes jaar een nieuw contract kan krijgen (2025-2030). Het liefst willen zij dat er in 2024 geen nieuwe aanbesteding voor hoeft plaats te vinden. Argument is vooral dat de continuïteit van de actieve sociaal beheerders en sociaal makelaars werkzaam bij DOCK behouden moet blijven, want zo wordt gezegd 'zij kennen de buurt en zijn het vertrouwde gezicht voor bewoners'. De wethouder wil wel en laat dit onderzoeken, waarop de KPMG in een rapport uitlegt dat dit niet zomaar kan. Maar de coalitiepartijen GL, D66, PvdA, CU en S&S blijven zoeken naar een geitenpaadje en leggen in het coalitieakkoord vast (2022) dat 'aanbesteden in het sociaal domein geen automatisme is'.

Goede voorbeelden elders

Op veel plaatsen in het land wordt de beweging naar burgerkracht al wél gemaakt, variërend van het zelfbestuur in de gemeente Peel en Maas waar lokale buurtorganisaties zelf alles organiseren met steun van een door de gemeente betaalde dorpsondersteuner, tot in Rotterdam waar in Bospolder-Tussendijken (BoTu) van binnenuit de wijkontwikkeling door bewoners wordt gestuurd.

Twee stappen op weg naar meer burgerkracht

(1) 'Evalueer het sociaal makelen grondig' op (i) inzet DOCK, (ii) inzet diverse BBO's op sociaal makelen én (iii) ervaringen en wensen van Utrechters met verbinden/activeren van burens met burens.
(2) 'Sociaal makelaar wordt Sociaal (stads)ondersteuner', met DOCK ondersteunend aan lokale BBO's. Daar waar men dat niet wil doet DOCK het nog voorlopig zelf. Dus (i) een nieuwe opdracht voor een stadsondersteuner (aan te besteden of via subsidieregeling) en daarnaast (ii) een open uitnodiging aan alle BBO's om met plannen voor de eigen buurt of wijk te komen (via subsidie of Open House).